

VIP комбинирано лечение: слънчеви извлеци от венечни листа на роза и шипка, ароматерапия с розово масло

(Опознаването на цялостния образ на билката и концентрацията върху полезните ѝ свойства по време на употребата ѝ увеличават многократно силата ѝ на въздействие.)

Образи на растения

Дамаската роза

(*Rosa damascena* Mill. *forma trigintipetala* Dick. =
Rosa centifolia L. = *Rosa kasanlica* V. T.)

Сем. *Rosaceae* – розоцветни

Синоними: градински трендафил, гюл, казанлъшка роза (бяла и червена), маслодайна роза, трендафил

A. *Damask rose*

H. *Damaszener Rose*

Ф. *Rosier Damas*

P. *Роза дамасская (казанлыкская)*

При продължителна работа с розата и нейната дива сестричка шипката, внимателният наблюдател не може да не забележи, че слънчевите извлеци от венечни листа на роза постепенно избутват въвн от човека страха, скръбта, измъченото състояние на душата, а тези от шипката се справят по-добре с набавянето на енергия за организма, с прогонването на апатията, леността и безразличието. И за двете „майчини тинктури“, както ги наричат хомеопатите, е вярно в една и съща степен, че възвръщат загубената радост от живота.

Трудно ми е да отделя реалния, вътрешния импулс на едното и на другото растение, защото първото, култивираното, превъзрасяното в прочутия си вариант на казанлъшка роза е отгледано върху издръжливия, мощен и див корен на шипката. Иди, че ги разгледай отделно.

Сигурно има нещо несправедливо от гледна точка на другите народи, когато става дума за дамаската роза и нейната необяснима привързаност към една малка долина в една още по-малка държавица като България. Как така е станало, че царицата на ароматните растения, розовата кокошчица, която снася златните яйчица в храма на ароматите, избира за свое обиталище някакви си 380 квадратни километра на една нищо незначеща надморска височина от 480 метра. Защо никъде другаде по света тя не се разпуква тъй щедро и не засища тъй дълбоко ароматния глад на днешния технологичен човек. Признато е от специалистите ароматерапевти по целия свят, че в сферата на ароматите казанлъшката роза, потомка на дамаската, възбужда най-фините усещания и най-дълбоките представи на хората за земен рай.

Така въпрос след въпрос остана последният: защо в края на краищата българите се оказват облагодетелствани во веки с божествената рента да отглеждат и преработват в най-скъпото и ценено ухание едно растение, чиято родина е на хиляди километри от тях.

Ей такива въпроси не може да не си задават поприлежните и настойчиви в напредъка си народи, но за тяхно съжаление и въпреки положените усилия природната даденост остава и до днес непроменена – най-хубавото и скъпото розово масло за истинските ценители по целия свят е българското. Останалите производители – французи, индийци, турци, марокан-

ци (4–345) се боричкат за по-бедните и непретенциозни пазари и успяват най-вече в онези години, когато ние се окалпазим.

Типичният български нихилизъм отдавна ни е пунал перде пред очите и човек трябва да отиде в полска клиника, за да види как се лекува кожен рак с етерично масло от казанлъшка роза, или да се окаже във френска парфюмерийна лаборатория, за да разбере как се изгражда ароматната верига на поредния парфюмериен хит с двайсетина синтетични съставки и с една капчица българско розово масло. После – капризно извъртения стъклен флакон, облечената с кадифе или тюркоаз кутия, рисунката на загатнато голо бедро и... 600 евро цена – почти толкова, колкото струва четвърт литър от нашето масло. Да са живи и здрави французите и те да си имат своите ренти по място, по лидерство, ама много си вдигнаха цената на „био“-синтетиката.

А розата иначе идва от Персия. На сватбеното празненство на принцеса Нур-Джихан и император Джихангуир около двореца изкопали канал и пузнали в него да плават хиляди рози. Не щеш ли, както се казва в хубавите източни приказки, слънцето сгорещило розите и те отдали миниатюрни капчици масълце на водата, върху която заплувала най-после уханна пяна. Намерил се, разбира се, и онзи царски съветник, който схванал, че похарчените пари за великата сватба са нищо в сравнение с това, което се случило пред очите на щастливците. От този ден до производството на първото розово масло изминали само няколко месеца. После вече розата украсила щитовете на персийските войни, а само провинция Фарнистан започнала да осигурява на Багдад годишен данък от 30 000 шишета розова вода.

Векове по-късно гърците започнали да твърдят, че

розата се родила от кръвта на Адонис, а турците – че това ще да е станало от кръвта на Венера, а всички мохамедани вкупом решили, че розовото масло трябва да се е образувало от потта на Мохамед.

Споровете продължават през времената в по-прагматичен вариант. С розата се заемат и англичаните, които не могат да останат слепи наследници на гръцките празнични практики. Понеже се къпели твърде рядко, те обичали да се обливат с розови парфюми, а богатите да обзавеждат домовете си с гирлянди от рози, да си вземат през лятото розови вани и да се разхлабват с конфитюри от рози.

В „Книга за билките на Банкс“ е отделено най-много място на розата. Там се казва дословно:

„Червената роза е студена от първа степен и суха от втора степен... (Ще рече – може да уравнива неразположения, придобити от наднормени топли и влажни въздействия на околната среда – бел. авт.) Някои смачкват свежи рози в растително масло и ги изсипват в стъклен съд, и ги оставят на слънце петдесет дни, и това масло е добро за възпаление на черния дроб, ако се намаже върху мястото. (Да сте чували някой в България да се е сетил да приложи тази рецепта поне от любопитство и поне в този миг, когато хепатитът тръгва да ни обхожда по един тих, но старателен начин! – бел. авт.) Освен това е полезно за болестта на главата, която се причинява от прегряване: намажете челото и слепоочията с това масло. Розовата вода притежава свойството да успокоява разстройството и повръщането... Освен това тя е полезна за сърдечноболния: дайте му да пие от нея и напръскайте челото му. Също, водата е полезна за очите и за мехлеми за лице, защото премахва петната и подпухването на кожата. Още, изсушени рози,

поднесени под носа, успокояват мозъка и сърцето и ободряват духа.“

Никълъс Кълпепър доразвива идеите на сънародника си за използването на розата така:

„Дамаската роза, заради своя аромат, принадлежи към цефалитичните средства (помощни при заболяване на главата и стимуланти на ума – бел. авт.), но следващото ценно свойство, което притежава, се изразява в нейното очистително действие.

Изушените цветове на обикновената червена роза се дават в запарка и понякога на прах *срещу силен менингит, кръвотечение и други кръвоизливи.*

...Белите и червени рози охлаждат и изсушават. Тинктура от вторите е полезна за *укрепване на стомаха и предотвратява повръщането...*

...Отварата от червени рози, приготвена с вино и приемана, е много добра при *болки в очите, ушите, гърлото и венците*; както за основната и долна част на корема и утробата, които се потапят в него. *Същата отвара се налага върху сърдечната област, за да облекчи възпалението там...* Червените рози укрепват *сърцето, стомаха, черния дроб и задържането*; смекчават *болките, които се получават от топлина, охлаждат възпаленията, осигуряват покой и сън...*“ (4–346)

В апологията на розата англичаните достигат върха си днес, когато според Робърт Тисеран, представителната фигура на английската ароматерапия, розата трябва да се използва преди всички други средства *при първоначалното лечение на холецистит, конюнктивит, запек, депресия, фригидност, кръвоизливи, главоболие, хепатитно задръстване, импотентност, безсъние, нередовна менструация, бяло течение, менореза, гадене, нервно напрежение, стерилитет, заболяване на детеродните органи при жените...*

Но вървейки по пътеките на римския завоевател и търсейки традициите на европейците, ние забравихме да кажем колко са надъхани източните народи по отношение на нашето днешно безценно казанлъшко квартирантче, което през последните години едва не изхвърлихме от долинката му поради домашно чистене и социални проветрявания.

Индийският специалист доктор Чандрашекар не изпуска освен всичко споменато по-горе да напомни: „*Розата, като е охлаждаща, успокояваща и благотворна за сърцето и очите, е в същото време лаксативна и тонизираща. Тя увеличава семенната течност и подсилва карсотата на лицето...*“

Най-после някой да стигне до човешкото лице. Защото в индуската фармакопея розата, като терапевтична насоченост, отново слиза надолу по тялото и се използва, подсилена с масло от сандалово дърво като афродизиак.

От именитите китайци най-подробно с розата се занимава Ли Ши-Чен, който изобщо не отваря дума за дамаската роза. Той си разказва и препоръчва неговата *Rosa rugosa*, която прогонвала меланхолията и действала пречистващо върху черния дроб, стомаха и кръвта.

Тук си струва да прекратя изреждането на всякакви мнения за розата. Подредих ги, за да напомня на сънародниците си, че през тези дни, когато розата се изпъва върху дългите си стебла, когато се навежда натежала, като че иска да ни каже нещо, а покрай нас преминава полъх на блаженство, умните намират време да се спрат до нея, а останалите продължават да тичат в суматохата нанякъде, като си запазват правото да въздъхнат наесен и да се запитат в миг на просветление: е защо се родих в България, като цяло лято една роза не помирисах.

Господи, просветли ги!

Най-унизителното нещо за българина, което съм виждал, беше едно телевизионно предаване, мисля, че се казваше „Бурята Невада“. Вкарвах човек в нещо като телефонна кабина и пускаха банкноти да се вихрят и да го налитат в лицето. Той трябваше да ги лови и да ги тъпче в джобовете си. В същото време розовите насаждения пустееха, дори когато бяха нацъфтели. Така бяхме зарибявани, така се извъръщяхме полека от природата и отивахме да служим на Мамона.

Но „Бурята Невада“ падна от екран, а сега на него отново възлиза Розата.

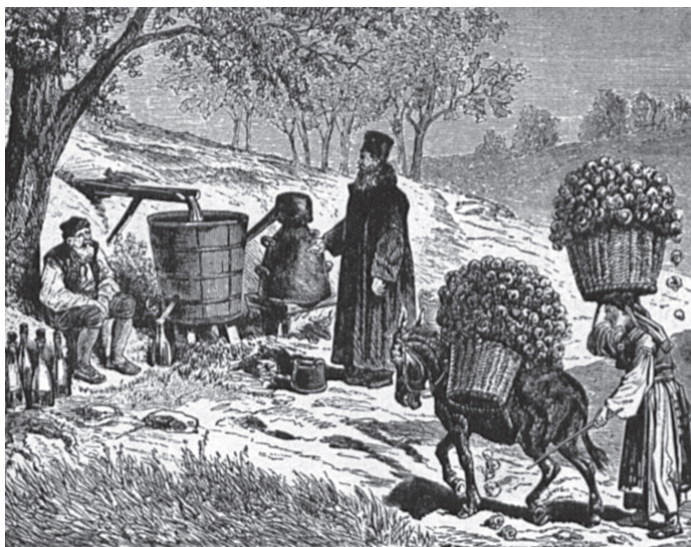
Без историята няма истина!

Освен ятагана и главнята, колът и въжето турците донесли все пак и нещо добро по сегашните български земи – дамаската роза. Така се осъществил още веднъж и за пореден път основният замисъл на Бога – измежду всичко живо, създадено от него, никой да не е в състояние да върши само зло. През XVII в. според записките на турския географ Хаджи Калфа около Одрин имало вече много розови градини. Знае се и със сигурност, че първите розови насаждения у нас са създадени в Казанлъшко и че произвежданото там розово масло се продавало в Цариград. Тъкмо цариградските тържища внимателно вдъхнали от новото ухание, което идвало не от юг, а от север и като се удивили на достойнствата му, отделили го от останалите и започнали да го търсят – маслото от казанлъшката роза. Това е! Сега вече е ясно защо дамаската роза била преименувана на казанлъшка и защо новата посестрима тръгнала като като розов потоп да залива цялата Подбалканска долина, а по-късно – края на XIX в. – южните склонове на Средна гора и Северните склонове на Родопите (Пещера, Брацигово). Розо-

вите храсти в тези селища били пренесени от Кръстю Стоев, майстор-зидар, работил в Клисуре и Карлово. Но пазарът на ухания искал още и още и така розови насаждения били създадени и в Берковско от храсти, донесени през 1812 г. от тогавашния турски военен министър Юсуф Паша.

Сполучливи опити за отглеждане на казанлъшката роза били правени и във В. Търновско и в някои райони на Западна България, а примерът на Билкария днес да отглежда розови насаждения в Боженския балкан още веднъж потвърждава истинския сюжет на прочутата гравюра на Феликс Каниц „Изваряване на гюлово масло в Трявна“ (на илюстрацията по-долу).

Та тъй, розата уседнала веднъж и завинаги в своята Розова долина, където намерила условия за покой и пълен разцвет, където излъчила най-върховното си ухание и откъдето омаяла целия свят.

Някои историци твърдят, че търговията с дестилирано розово масло в Европа е документирана още през 1574 г. и че розово масло е предлагано за лечебни цели в аптеките на Вормс (1582) и на Франкфурт (1574). Това масло обаче е било дестилирано от розова вода, докарвана от Персия и като вторичен дестилат, както знаем вече, е притежавало само следи от терапевтични въздействия. На пациентите харесвал просто ароматът му, както днес много от нас са луди по синтетичната парфюмерия, и те го използвали по-скоро за подправяне миризмите на тялото си – нещо като баня без вода.

Любов, мир, секс, красота

Тъй както сме възприели от Изтока древните технологии за отглеждане на розата и сме ги усъвършенствали в труда си, тъй е добре да сме запознати и с културата на използването на розата от най-древни времена. Защото какво ново можеш да създадеш, след като не знаеш какво всъщност е постигнатото дотук. Четири са основните кодиращи думи, които определят отношението на източните народи към това, което им дава розата – любов, мир, секс и красота.

Нека да започнем от КРАСОТАТА.

Вътрешната красота според Фън Шуй се постига, като човек се стимулира с благоухания. Благоуханието е катализатор на положителните емоции, но те се постигат само с точната доза. Да си лишен от едно универсално благоухание или да се пренаситен от него е все същото. Природната мярка е това, което вдишваме в розовите градини през май, този интензитет на